



คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจสำหรับผู้นำในยุค VUCA World
Ethics and Morality in Public Administration for
Leaders in the VUCA World Era

พระมหาชาญวิทย์ อธิปญโญ (ธิดา)¹, พระปลัดก่อกิตดากร ธีรปญโญ²
อาทิตย์ ผ่านพูล³, ณฐอร เจือจันทร์³
PhramahaChanwit Athipunyo (Thitha)¹,
PhrapaladKokidakon Teerapunyo²,
Artit Phanphoon³, Nathaorn Juejan⁴
¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University, Isan Campus
Email: Chanwitthitha9@gmail.com

Received: 13/02/2569

Revised: 30/03/2569

Accepted: 30/03/2569

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจสำหรับผู้นำในยุค VUCA World ซึ่งเป็นยุคที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือสูง การศึกษาครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมทั้งในโลกตะวันตก และในบริบทของประเทศไทยรวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมกับการบริหารรัฐกิจในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษาพบว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของระบบราชการ โดยเฉพาะในยุค VUCA World ที่ผู้นำต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก คุณธรรมจริยธรรมทำหน้าที่เป็นเข็มทิศในการตัดสินใจและการดำเนินนโยบายสาธารณะ ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมจะสามารถนำพาองค์กรผ่านวิกฤตต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความยั่งยืนให้กับสังคม และรักษาคุณค่าทางจริยธรรมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : คุณธรรม, จริยธรรม, การบริหารรัฐกิจ, VUCA World

Abstract

This academic article aims to examine the role of ethics and morality in public administration for leaders in the VUCA World era, characterized by high levels of volatility, uncertainty, complexity, and ambiguity. This study reviews relevant literature and theoretical concepts related to ethics and morality in both Western contexts and Thailand, as well as analyzes the relationship between ethics and public administration in an era of rapid change. The findings indicate that ethics and morality are critically important in

building trust and credibility in the public sector, especially in the VUCA World where leaders face complex and unpredictable challenges. Ethics and morality serve as a compass for decision-making and public policy implementation. Leaders with strong ethical foundations can effectively guide organizations through various crises, create sustainability for society, and preserve ethical values amid change.

Keywords: Virtue, Ethics, Public Administration, VUCA World Era

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารรัฐกิจต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น แนวคิด VUCA World ซึ่งประกอบด้วย Volatility (ความผันผวน), Uncertainty (ความไม่แน่นอน), Complexity (ความซับซ้อน) และ Ambiguity (ความคลุมเครือ) ได้ถูกนำมาใช้อธิบายลักษณะของสภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบันที่ผู้นำและผู้บริหารภาครัฐต้องเผชิญ (Bennis & Nanus, 1985) ในบริบทเช่นนี้ คุณธรรมจริยธรรมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยนำทางให้ผู้นำสามารถตัดสินใจและดำเนินการได้อย่างเหมาะสมท่ามกลางความไม่แน่นอน

คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจไม่ได้มีความสำคัญเพียงแคในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการและการปกครอง นักวิชาการหลายท่านได้ชี้ให้เห็นว่า จริยธรรมในภาคสาธารณะเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน (Aristotle, 350 BCE; Rawls, 1971) โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง พฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรมของผู้นำภาครัฐจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสถาบันและระบบการปกครอง

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจสำหรับผู้นำในยุค VUCA World โดยจะทำการทบทวนประวัติความเป็นมาของแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งในโลกตะวันตกและในประเทศไทย วิเคราะห์ความหมายและความแตกต่างระหว่างคุณธรรมและจริยธรรม ศึกษาแนวคิด VUCA World และนำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้นำในยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทายเหล่านี้

ประวัติความเป็นมาของแนวคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมในโลกตะวันตก

แนวคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมในโลกตะวันตกมีรากฐานที่ลึกไกลย้อนไปถึงยุคปรัชญากรีกโบราณ Plato (428-348 BCE) ผู้ก่อตั้งปรัชญาการเมืองแห่งตะวันตก ได้วางรากฐานสำคัญของแนวคิดเรื่องความยุติธรรมและคุณงามความดีในรัฐอุดมคติผ่านผลงาน The Republic โดยเสนอว่ารัฐที่สมบูรณ์แบบควรปกครองโดยนักปราชญ์ที่มีปัญญาและคุณธรรม (Plato, 380 BCE) ต่อมา Aristotle (384-322 BCE) ศิษย์ของ Plato ได้พัฒนาแนวคิดด้านจริยธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นผ่านหลักคุณธรรมนิยม (Virtue

Ethics) โดยเน้นว่าความดีงามของมนุษย์อยู่ที่การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีงามและการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล

ในยุคสมัยใหม่ Immanuel Kant (1724-1804) ได้นำเสนอทฤษฎีหน้าที่นิยม (Deontological Ethics) ซึ่งเน้นว่าการกระทำที่ถูกต้องทางศีลธรรมต้องมาจากความตั้งใจที่ดีและการปฏิบัติตามหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ (Kant, 1785) ขณะที่ Jeremy Bentham และ John Stuart Mill (1806-1873) ได้พัฒนาทฤษฎีประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่เน้นว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่นำมาซึ่งความสุขสูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด (Mill, 1863) แนวคิดเหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองและการบริหารรัฐกิจในสังคมตะวันตก

ในศตวรรษที่ 20 John Rawls (1921-2002) ได้นำเสนอทฤษฎีความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม (Justice as Fairness) ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวคิดต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยเน้นหลักการความเท่าเทียมและการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม (Rawls, 1971) แนวคิดเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนามาตรฐานจริยธรรมในการบริหารภาครัฐและการกำหนดนโยบายสาธารณะในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ โดยสรุปแล้ว แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมในโลกตะวันตกได้วิวัฒนาการมาจากหลักปรัชญาโบราณสู่ทฤษฎีสมัยใหม่ที่เน้นความยุติธรรม ความเท่าเทียม และความรับผิดชอบต่อสังคม

ประวัติความเป็นมาของแนวคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย

แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ถือเป็นรากฐานสำคัญของคุณธรรมในสังคมไทย (พระธรรมปิฎก, 2543) รวมถึงหลักธรรมาภิบาล 10 ประการที่มาจากพุทธธรรม คือ ทาน ศีล เปรียญ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน และความอดทน ซึ่งเป็นแนวทางในการปกครองบ้านเมืองมาตั้งแต่โบราณ

ในยุคสมัยสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงวางรากฐานการปกครองที่มีความเมตตากรุณาและความยุติธรรม ดังปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัยที่กล่าวถึงการปกครองแบบพ่อปกครองลูก สะท้อนแนวคิดคุณธรรมในการบริหารที่เน้นความเอื้ออาทรและความเป็นธรรม (กรมศิลปากร, 2550) ต่อมาในสมัยอยุธยา พระโอรสองค์ที่ 13 แห่งกรุงศรีอยุธยาและกษัตริย์ราชวงศ์อโยธยาได้วางหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมในการบริหารราชการและการปฏิบัติต่อราษฎร สะท้อนถึงความพยายามในการสร้างระบบความยุติธรรมที่มีหลักคุณธรรม

ในยุครัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูประบบราชการและการนำแนวคิดสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานกับคุณค่าไทย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและได้พระราชทานแนวทาง "เศรษฐกิจพอเพียง" ที่มีรากฐานมาจากหลักคุณธรรมและปรัชญาพุทธ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550)

สรุป แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนาและวิวัฒนาการผ่านการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย

ประวัติความเป็นมาของแนวคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจ

แนวคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจเริ่มมีความชัดเจนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เมื่อ Woodrow Wilson (1887) ได้เขียนบทความ "The Study of Administration" ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานของวิชาการบริหารรัฐกิจสมัยใหม่ โดยเน้นความสำคัญของความเป็นมืออาชีพและจริยธรรม ในภาครัฐ Wilson ได้แยกแยะระหว่างการเมืองและการบริหาร โดยเชื่อว่าการบริหารควรยึดหลักความเป็นกลางทางการเมืองและมีมาตรฐานจริยธรรมที่สูง

ในศตวรรษที่ 20 แนวคิด New Public Management ที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 1980 ได้เน้นความสำคัญของประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการบริหารภาครัฐ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้เกิดความตระหนักว่าการมุ่งเน้นประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียวอาจนำไปสู่การละเลยมิติทางจริยธรรม (Frederickson, 1997) ดังนั้นจึงเกิดแนวคิด Public Service Ethics ที่เน้นย้ำความสำคัญของจริยธรรมและคุณค่าสาธารณะในการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะหลักการให้บริการสาธารณะ ความยุติธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ

ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาแนวคิดจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะการบัญญัติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่เน้นเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) และการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2543) รวมถึงการจัดตั้งองค์กรอิสระต่างๆ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และการพัฒนาประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมที่ชัดเจนในการบริหารภาครัฐไทย

สรุป แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจได้พัฒนามาจากการแยกแยะระหว่างการเมืองกับการบริหารสู่การเน้นธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม

ความหมายของคุณธรรม

คุณธรรม (Virtue) หมายถึง คุณสมบัติหรือลักษณะนิสัยที่ดีงามของบุคคลที่แสดงออกผ่านการกระทำและพฤติกรรม ในทางปรัชญาตะวันตก Aristotle ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าเป็นสถานะแห่งลักษณะนิสัย (State of Character) ที่ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้ดีและบรรลุถึงความเป็นเลิศ (Excellence) โดยคุณธรรมเป็นสิ่งที่ฝึกฝนและพัฒนาได้ผ่านการกระทำซ้ำๆ จนกลายเป็นนิสัย (Aristotle, 350 BCE) ในแง่นี้ คุณธรรมจึงเป็นคุณลักษณะภายในที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล

ในบริบทของสังคมไทย คุณธรรมมีความหมายที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543) ได้อธิบายว่า คุณธรรมคือคุณสมบัติที่ดีงามของจิตใจและการกระทำที่สร้างความดีงามแก่ตนเองและสังคม ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรมต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตา

ความอดทน และความมีวินัย คุณธรรมในแง่ไม่ได้เป็นเพียงกฎเกณฑ์ภายนอกที่บังคับให้ปฏิบัติ แต่เป็นสภาวะภายในที่เกิดจากการพัฒนาจิตใจและปัญญา

ในทางการบริหารรัฐกิจ คุณธรรมหมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและข้าราชการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (Frederickson, 1997) รวมถึงคุณลักษณะต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส ความเสียสละ และความมุ่งมั่นในการรับใช้สังคม

สรุป คุณธรรมคือคุณสมบัติภายในที่ดั่งามของบุคคลซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมและการตัดสินใจเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและการปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ถูกต้อง

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Ethics) หมายถึง หลักการหรือมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้องชั่วที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ Kant (1785) ให้ความหมายจริยธรรมว่าเป็นหลักการสากลที่ใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่าอะไรเป็นหน้าที่ทางศีลธรรม โดยเน้นว่าการกระทำที่มีจริยธรรมต้องสามารถเป็นกฎเกณฑ์สากลที่ใช้ได้กับทุกคนในสถานการณ์เดียวกัน ในขณะที่ Mill (1863) มองจริยธรรมในแง่ของการสร้างประโยชน์สุขสูงสุดให้แก่ผู้คนจำนวนมากที่สุด

ในบริบทไทย จริยธรรมมักเชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี พระธรรมปิฎก (2543) อธิบายว่า จริยธรรมคือหลักความประพฤติที่ดั่งามซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นแนวทางที่ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข จริยธรรมในแง่นี้เป็นทั้งมาตรฐานส่วนบุคคลและบรรทัดฐานทางสังคมที่ช่วยกำกับพฤติกรรม

ในทางการบริหารรัฐกิจ จริยธรรมหมายถึงหลักการและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคม Dennis Thompson (2005) อธิบายว่า จริยธรรมในการบริหารภาครัฐเกี่ยวข้องกับหลักการที่ช่วยในการตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ต่างๆ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

สรุป จริยธรรมคือระบบหลักการและมาตรฐานทางศีลธรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจความถูกต้องชั่วและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมและจริยธรรม

แม้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมมักถูกใช้ในความหมายที่คล้ายคลึงกัน แต่ทั้งสองมีความแตกต่างที่สำคัญ คุณธรรมเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล เป็นนิสัยและอุปนิสัยที่ดั่งามที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล ในขณะที่จริยธรรมเป็นหลักการหรือมาตรฐานภายนอกที่ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและปฏิบัติ Aristotle (350 BCE) อธิบายว่า คุณธรรมเกี่ยวข้องกับ "การเป็น" (Being) ในขณะที่จริยธรรมเกี่ยวข้องกับ "การกระทำ" (Doing) กล่าวคือ คุณธรรมคือสิ่งที่เราเป็น ส่วนจริยธรรมคือสิ่งที่เราควรทำ

ในบริบทไทย พระธรรมปิฎก (2543) อธิบายว่า คุณธรรมเป็นคุณสมบัติภายในที่เกิดจากการบ่มเพาะจิตใจ ในขณะที่จริยธรรมเป็นหลักปฏิบัติที่แสดงออกมา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะคุณธรรมภายในจะนำไปสู่การปฏิบัติที่มีจริยธรรม และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอจะสร้างคุณธรรมภายใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2543) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นรากฐาน ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออก

ในทางการบริหารรัฐกิจ Frederickson (1997) อธิบายว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจะมีแรงจูงใจภายในที่จะปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม ไม่จำเป็นต้องอาศัยเพียงกฎระเบียบบังคับ ขณะที่จริยธรรมในการบริหารรัฐกิจเป็นกรอบแนวทางที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจจึงต้องทำทั้งสองด้านควบคู่กัน คือ การส่งเสริมคุณลักษณะภายในของผู้ปฏิบัติงานและการสร้างมาตรฐานจริยธรรมที่ชัดเจน

สรุป คุณธรรมและจริยธรรมแม้จะมีความแตกต่างในแง่ของการเป็นคุณลักษณะภายในกับเป็นหลักปฏิบัติภายนอก แต่ทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเสริมกำลังซึ่งกันและกัน

ความเป็นมาและองค์ประกอบของยุค VUCA World

แนวคิด VUCA World เกิดขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาโดย U.S. Army War College ในปี ค.ศ. 1987 เพื่ออธิบายสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง ซึ่งโลกกลายเป็นหลายขั้วและมีความซับซ้อนมากขึ้น คำว่า VUCA เป็นคำย่อที่มาจากคำว่า Volatility (ความผันผวน), Uncertainty (ความไม่แน่นอน), Complexity (ความซับซ้อน) และ Ambiguity (ความคลุมเครือ) แนวคิดนี้พัฒนามาจากทฤษฎีภาวะผู้นำของ Warren Bennis และ Burt Nanus (1985) ที่เน้นความสำคัญของการปรับตัวและการมองการณ์ไกลในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

องค์ประกอบแรกคือ Volatility หมายถึงความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและคาดเดาได้ยาก Bennett และ Lemoine (2014) อธิบายว่าในโลก VUCA การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้อย่างกะทันหันและรุนแรง องค์ประกอบที่สองคือ Uncertainty คือความไม่แน่นอนของอนาคตและความยากลำบากในการทำนายเหตุการณ์ Johansen และ Euchner (2013) ชี้ว่าความไม่แน่นอนเป็นลักษณะสำคัญของยุคปัจจุบันที่ข้อมูลมีมากแต่ความสามารถในการคาดการณ์กลับลดลง องค์ประกอบที่สามคือ Complexity หมายถึงความซับซ้อนของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน Lichtenthaler (2020) อธิบายว่าความซับซ้อนเกิดจากการที่ปัญหาต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันหลายมิติและหลายระดับ

องค์ประกอบสุดท้ายคือ Ambiguity คือความคลุมเครือหรือความหมายที่ไม่ชัดเจนของข้อมูลและสถานการณ์ Gümüşay (2018) ได้เพิ่มมิติของ Paradox เข้าไปในแนวคิด VUCA โดยเห็นว่าในยุคปัจจุบันมักเกิดความขัดแย้งที่ต้องจัดการควบคู่กัน ในบริบทของการบริหารรัฐกิจ VUCA World หมายถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้บริหารต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนและการตัดสินใจแบบดั้งเดิมอาจไม่เพียงพอ

สรุป VUCA World คือแนวคิดที่อธิบายลักษณะของโลกปัจจุบันที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ซึ่งต้องการผู้นำที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัว และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจสำหรับผู้นำในยุค VUCA World

ในยุค VUCA World คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับผู้นำในการบริหารรัฐกิจ เนื่องจากต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและคาดเดาได้ยาก ทำให้ไม่สามารถอาศัยเพียงกฎเกณฑ์หรือคู่มือการปฏิบัติงานได้ Walzer (1973) ได้เสนอแนวคิด "Dirty Hands Problem" ซึ่งอธิบายว่าผู้นำบางครั้งต้องตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่มีทางเลือกที่ดีทั้งหมด การมีคุณธรรมจริยธรรมที่แข็งแกร่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา Rawls (1971) เน้นว่าความยุติธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความชอบธรรมให้กับการตัดสินใจของผู้นำ

Thompson (2005) ได้เสนอหลักการสำคัญของจริยธรรมในการบริหารภาครัฐในยุคที่มีความไม่แน่นอนสูง ได้แก่ ความรับผิดชอบ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) และการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือได้แม้ในสถานการณ์ที่ท้าทาย ในบริบทไทย บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2543) ได้เน้นย้ำความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะในยุคที่มีความท้าทายมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ในยุค VUCA World ผู้นำต้องมีคุณลักษณะสำคัญหลายประการ Bennett และ Lemoine (2014) ได้เสนอกรอบแนวคิด VUCA Prime ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความท้าทายของ VUCA ได้แก่ Vision (วิสัยทัศน์) เพื่อตอบสนองต่อความผันผวน, Understanding (ความเข้าใจ) เพื่อรับมือกับความไม่แน่นอน, Clarity (ความชัดเจน) เพื่อจัดการกับความซับซ้อน และ Agility (ความคล่องตัว) เพื่อรับมือกับความคลุมเครือ ทั้งหมดนี้ต้องมีรากฐานมาจากคุณธรรมจริยธรรมที่แข็งแกร่ง Lichtenthaler (2020) เสนอว่าผู้นำในยุค VUCA ต้องมีความสามารถในการดุลยพินิจทางจริยธรรมที่ดี สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วแต่ยังคงยึดมั่นในหลักคุณธรรม

พระธรรมปิฎก (2543) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้นำในบริบทไทย โดยเน้นหลัก "ปัญญา" (ความรู้) "เมตตา" (ความเอื้ออาทร) และ "กตัญญู" (ความกตัญญูต่อบุคคล) ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมแม้ในสถานการณ์ที่ท้าทาย โดยสรุป คุณธรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้นำในยุค VUCA World ต้องมี ไม่เพียงแต่เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง แต่ยังเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือ และความยั่งยืนให้กับองค์กรและสังคม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำในการบริหารรัฐกิจให้ประสบความสำเร็จในยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทาย

บทสรุป

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจสำหรับผู้ผู้นำในยุค VUCA World จากกรทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทางทฤษฎี พบว่าคุณธรรมจริยธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของระบบราชการ โดยเฉพาะในยุคที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือสูง แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมได้วิวัฒนาการมาจากปรัชญาโบราณทั้งในโลกตะวันตกและในบริบทของประเทศไทย โดยมีการผสมผสานระหว่างหลักการสากลกับคุณค่าท้องถิ่น

คุณธรรมและจริยธรรมแม้จะมีความแตกต่างในแง่ของการเป็นคุณลักษณะภายในกับเป็นหลักการภายนอก แต่ทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเสริมกำลังซึ่งกันและกัน ในยุค VUCA World ผู้ผู้นำต้องมีทั้งคุณธรรมที่แข็งแกร่งเป็นรากฐานภายใน และยึดมั่นในหลักจริยธรรมที่ชัดเจนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คุณลักษณะสำคัญที่ผู้นำควรมี ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความสามารถในการตัดสินใจที่มีดุลยพินิจทางจริยธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้ผู้นำในการบริหารรัฐกิจในยุค VUCA World ประการแรก ควรมีการส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทั้งความรู้ความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ประการที่สอง ควรสร้างกลไกและระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เช่น ระบบการประเมินผลที่คำนึงถึงมิติทางจริยธรรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ และประการสุดท้าย ผู้นำเองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชน

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา





สรุป คุณธรรมจริยธรรมเป็นเข็มทิศสำคัญที่จะนำทางให้ผู้นำในการบริหารรัฐกิจสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในยุค VUCA World การพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมจึงไม่ใช่เพียงทางเลือกหนึ่ง แต่เป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการสร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ และสามารถรับใช้สังคมได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางความท้าทายของโลกยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2550). ศิลปินสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2543). ธรรมภิบาล: หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- Aristotle. (350 BCE). *Nicomachean Ethics* (W. D. Ross, Trans.). Oxford: Oxford University Press.
- Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What VUCA really means for you. *Harvard Business Review*, 92(1/2), 27-35.
- Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders: The strategies for taking charge*. New York: Harper & Row.
- Frederickson, H. G. (1997). *The spirit of public administration*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gümüşay, A. A. (2018). Sharing is caring: The role of sharing economy in addressing sustainability paradoxes. *Organization & Environment*, 31(3), 280-303.
- Johansen, B., & Euchner, J. (2013). Navigating the VUCA world. *Research-Technology Management*, 56(1), 10-15.
- Kant, I. (1785). *Groundwork of the metaphysics of morals* (M. Gregor, Trans.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lichtenthaler, U. (2020). Extremes and essentials: Towards a new framework for strategic foresight. *Management International Review*, 60(1), 139-165.
- Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. London: Parker, Son, and Bourn.
- Plato. (380 BCE). *The Republic* (G. M. A. Grube, Trans.). Indianapolis: Hackett Publishing.
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Cambridge: Harvard University Press.



Thompson, D. F. (2005). Restoring responsibility: Ethics in government, business, and healthcare. Cambridge: Cambridge University Press.

Walzer, M. (1973). Political action: The problem of dirty hands. *Philosophy & Public Affairs*, 2(2), 160-180.

Wilson, W. (1887). The study of administration. *Political Science Quarterly*, 2(2), 197-222.